

MİLLİ KÜTÜPHANEDE BULUNAN 06 MİL YZ A 1793 NUMARALI ŞİİR MECMUASI ÜZERİNE¹

Doç. Dr. Kaplan ÜSTÜNER

Harran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ÖZ

Mecmualar, bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki nesir ya da şiirlerden oluşan eserlerdir. Edebiyat tarihimizin tam olarak yazılabilmesi ve kültürümüzün daha iyi anlaşılabilmesi için mecmualar bize zengin malzeme sunmaktadır. Divan ve mesneviler gibi içeriği tam anlamıyla bilinemediği için çeşitli zorlukları bünyesinde taşıyan mecmuaların incelenmesi gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Kütüphanelerimizde çok sayıda örneği ile karşılaşılan mecmualardan birisi de Milli Kütüphane’de bulunan 1793 numaralı mecmuadır. Yazımızda çeşitli yönleriyle tanıtılmaya çalışılan bu mecmua, mensur metinlerden başka 94 şairin 193 manzumesini ve derleyicisi Yâver’in divan müsveddesini içermektedir. Dinî muhtevalı metinler, nazire şiirler, tarihler, rubailer ve beyitlerle önceden tasarlanmış bir antoloji görüntüsü sergileyen mecmua, derleyicisinin şair olması sebebiyle de ayrı bir önem arz etmektedir.

Çalışmada, Milli Kütüphanede 06 Mil Yz A 1793 arşiv numarası ve Mecmu’a-i Eş’âr başlığıyla kayıtlı bulunan bir şiir mecmuası incelenmiştir. Amaç bir mecmuayı tanıtmak ve onun muhtevalarını ortaya koymak olduğu için metin karşılaştırması yapılmamış, şiirler mecmuadaki sırasına göre verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Mecmua, Milli Kütüphane Nu. 1793, Yâver, Divan Şiiri, Edebiyat Tarihi.*

ON THE POETRY COMPILATION NUMBERED 06 MIL YZ A 1793 IN NATIONAL LIBRARY

ABSTRACT

Magazines are artifacts, consisting of one or more of the authors or poets in various forms and volumes of prose or poetry. Magazines offer us rich material to

¹ Makalenin geliş tarihi: 15.05.2014

Makalenin kabul tarihi: 17.09.2014

Bu yazı 5-6 Mayıs 2014 tarihinde Şanlıurfa’da Prof. Dr. Abdulkadir Karahan anısına düzenlenen III. Milletlerarası Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu’nda sunulan bildirinin düzenlenmiş şeklidir.

write our literature history clearly and understand our culture better. We are encountered the necessity of examining the magazines including various difficulties because of their unknown content like Divan literature and Masnavis. One of the magazines, having various examples in our library, is the magazine numbered 1793 in the National Library. This article includes this magazine with its various aspects tried to be presented, 192 poems of 94 poets except for prose and Yaver's draft of Divan literature who is the editor of the magazine. The magazine, seeming as pre- designed anthology, with its content of religious texts, poetry, satires, histories, quatrains and couplets, places a particular importance because of having a poet editor.

In study, a poetry magazine, which is registered with the archive number of 06 Mil Yz A 1793 and the title of Mecmu'a-i Eş'ar in the National Library has been researched. The purpose is to introduce a magazine and to reveal the content of it, text comparison is not done and the poetries are given according to their order in magazine.

Keywords: Magazine, National Library Number 1793, Yaver, Divan Poetry, History of Literature.

Giriş: Niçin Bu Mecmua?

Enderunlu Hasan Yâver'in divanını hazırlarken eserin müsvedde bir nüshasının çalışma konumuz olan mecmuada kayıtlı olduğu bilgisine ulaşmıştım. 2009 yılında karşılaştığım bu mecmuada adı geçen şairin divanının müsvedde nüshası olmadığını, başka bir Yâver'in şiirleri olduğunu tespit etmiş ve 2010 yılında yayımlanan eserimin (Üstüner 2010: 2) dipnotunda bu durumu belirtmiştim. Milli Kütüphane'de bulunan "06 Mil Yz A 1793" numaralı bu mecmuadan, görebildiğimiz kadarıyla Yaşar Aydemir ve Nesrin Sağlam (Aydemir 2012: 225-244) Nâbî'nin divanında bulunmayan bir rubaisi, Beyhan Kesik (2012: 115-122) Bâkî'nin, Özer Şenödeyici (2012: 1925-1939) ise Nâilî'nin divanında yer almayan birer beytini tespit ederek yararlandıklarını göstermişlerdi. Bir şairin divanı üzerinde çalışılma yapılırken başka bir nüshası olup olmadığı ya da divan nüshalarında bulunmayan şiirlerin tespiti için müracaat edilen bu mecmuayı baştan sona okuyarak değerlendirmeyi amaçladık.

Mecmualar², şiirden düzyazıya çeşitli konulardaki metinleri içermesi ve günümüzdeki seçkileri/antolojileri karşılayan yapısıyla metinlerine vâkıf olabilmek için bir hayli zaman ve emek isteyen eserlerdir. Çünkü ayrıntılı incelenmeden anlaşılamayacak metinleri içermesi ve şekillenmesi tamamen

² Arapça cem' (toplamak, bir araya getirmek) kökünden gelen mecmua "toplanılmış biriktirilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitap" anlamında kullanılır. Edebi anlamda ise mecmua, bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki nesir ya da şiirlerden oluşan kitaplar şeklinde tarif edilmiştir. Mecmualar hakkında geniş bilgi için bkz: Yöntem 1996: 486-490; Levend 1988: 166-176; Kut 1986: 170-174; Gökyay 1993: 73-75; Uzun 2003: 265-268; Aydemir 2007: 122-137; Giynaş 2011: 245-260; Aynur 2012: 493-527; Tanyıldız 2012: 224-239.

derleyicinin kendi isteği doğrultusunda gerçekleşmesi gibi sebeplerle mecmuada hangi metinlerle karşılaşılacağı tahmin edilememektedir. Divan yahut mesnevilerde ne ile karşılaşılacağı az çok bilinmektedir; mecmualarda ise böyle bir şans olmadığı için adeta bilinmezler dünyasına adım atılmaktadır. Bu zorluklara rağmen kütüphanelerimizde çok sayıda örneği ile karşılaşılabilen mecmuaların edebiyat ve kültürümüzün daha iyi anlaşılabilmesi için zengin malzeme sunan kaynaklar olarak incelenmesi, gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. İşte bu düşüncelerle Millî Kütüphane’de bulunan “06 Mil Yz A 1793” numaralı şiir mecmuasını çalışma konusu olarak belirledik. Çalışmamız mecmuanın yapısı hakkındaki genel bilgiler ve muhteva olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

I. MECMUA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. Mecmuanın Tanıtımı

Mecmua hakkındaki genel bilgiler katalogda şu şekilde verilmiştir:

Eser Adı:	Mecmua-i Eş’âr
Dili:	Türkçe
Arşiv Numarası:	06 Mil Yz A 1793
Bulunduğu Yer:	Millî Kütüphane-Ankara
Koleksiyon:	Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu
Dvd Numarası:	924
Boyut (Dış-İç):	192x115 mm.
Yaprak:	173
Satır:	Değişik
Kâğıt türü:	Taç filigranlı

Baştaki cedveller ve başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Vişne rengi meşin zencirekli ciltlidir. İnce ta’lik ve rik’a yazı tipleri kullanılmıştır.

Mecmuanın genel özellikleri hakkında tespit ettiklerimiz şunlardır:

Mecmuanın bazı sayfaları tamamen boş bazılarının ise üzeri çizilerek karalanmıştır. Boş olan sayfalar şunlardır: 37a, 38a, 44a, 61a, 64a, 66a, 79a, 81a, 85a, 93a, 97a, 98a, 99b, 120a, 123a, 124a, 140a, 146b, 147a, 158a, 166a, 170a, 172a.

Mecmuanın 84b, 90a, 91a sayfalarının ise üzeri çizilmiş ve “*Gayrı kâğıda yazıldı. Gayrı kâğıda tahrir olundu.*” gibi notlar düşülmüştür.

Mecmuanın bazı yaprakları ise koparılmış veya kesilmiştir. Ancak mecmualarda genellikle bağımsız şiirler/metinler bulunduğu için müstakil bir eserdeki eksiklik kadar dikkat çekmemektedir.

B. Mecmuanın Derleyicisi

Mecmuada, aşağıda verdiğimiz tabloda görüleceği gibi, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle Yâver’in çok sayıda şiiri kaydedilmiştir. Yâver’in bu mecmuayı derleyen kişi olduğunu düşünüyoruz. Mecmuada Yâver’in şiirlerinin başında bulunan “*li-nâmıkıhi (2a), li-muharririhî Yâver (2a, 38b), li-muharririhî bende-i kadîm Yâver İbrâhîm (89b), li-nâmıkıhi İbrâhîm Yâver Yûsuf Paşazâde (97b), harrerehu’l-Fakîr Yûsuf*

Paşazâde İbrâhîm Yâver (3a)” gibi yazarının Yâver olduğunu belirten ifadeler mecmuanın derleyicisi konusundaki düşüncemizi desteklemektedir.

Yâver’in Şehsüvârzâde Seyyid Mustafa Bey hakkında yazdığı bir tarih beyti 1106/1694-5 yılını vermektedir. Bu beytin altında şöyle bir kayıt bulunmaktadır: “*Lafz-ı ‘zâhir’ târihtir ve ‘mısra-ı sâni’ dahı bir târihtir. Gerçi velâdetleri velâdet-i Yâver’den mukaddemdir. Likin silahşorluğunda kendilerinin iltimaslarıyla bu gûne bir târih-i velâdeti teberrüken Yâver demiştir.*”³ (93b). Bu ifadeleri Yâver’in kendisi yazmış olamayacağına göre başka biri mecmuaya eklemeler yapmış olmalıdır. Mecmuada bulunan “*Bir kâğıdı eksikdir.*” (102a) gibi kayıtlar da bu düşünceyi destekler niteliktedir. Zira eksik yaprakların varlığı bir başka derleyici tarafından dile getirilebilir.

Mecmuada kırmızı ve siyah olmak üzere farklı renkte mürekkep ve yazı türlerinin bulunması eserin en az iki derleyicisinin olduğunu akla getirmektedir. Varakların iki farklı renkte kalemlle numaralandırılması ve rakamların birbiriyle aynı olmaması şiirlerin daha sonra kontrol edildiğini düşündürmektedir. Bu durum mecmuadaki metinlerin önce Yâver tarafından yazıldığını daha sonra başka biri tarafından da hem eklemeler yapıldığını hem de şiirlerin kontrol edildiğini göstermektedir.

Vezele bakımından problemlı ve edebî bakımdan zayıf olan aşâğıdaki örnek gibi yazı ve mürekkep farklılığı aynı sayfada birbiriyle alakasız konu veya şiirlerin bulunması mecmuanın en az iki kişi tarafından derlendiği fikrini güçlendirmektedir:

*Ey Hâlık u Rezzâk acım
Tîr-i eleme âmâcım*

*Şol haddeye erdim bu dem
Bir’ki mangıra muhtâcım (149a)*

Hayatı ve şiirlerini ayrıntılı olarak yayıma hazırlamakta olduğumuz Yâver’in edebî kişiliği hakkında kısaca şunları söyleyebiliriz: Yâver, klasik söylem içinde dinî-tasavvufî duyarlılıkla şiirler kaleme almış bir şairdir. Devrin edebî anlayışına uygun olarak da çok sayıda tarih manzumeleri yazmıştır.

C. Mecmuanın Yazılış Tarihi

Derleyicilerinden biri olan Yâver’in, mecmuada yoğun şekilde yer alan (87b- 121a) tarih manzumelerinde en son tarih 1180/1767 olması mecmuaya Yâver tarafından derleniş tarihini 1180/1767 yılı kabul etmek mümkündür. Ancak mecmuanın sonunda bulunan Farsça bir kayıtta ise 1279/1862-63 yılı yer almaktadır. Bu kayda istinaden de katalogda mecmuanın yazılış tarihi 1279 olarak verilmiştir. Bununla birlikte 1180/1767 tarihinden sonra yaşamış şairlerin

³ Bu çalışmanın amacı metin neşri olmadığı için mecmuadan alıntılanan örnekler transkrip edilmemiştir.

şiiirleri -Neş'et'in (ö. 1807) bir tahmisi (172b) hariç- mecmuada yer almamaktadır. Bu şiir de şairin erken zamanda yazdıklarından biri olabileceği gibi daha sonra da eklenmiş olabilir. Sonuç olarak mecmuada bulunan şiirlerin 1180/1767 yılına kadar büyük oranda derlenip yazıya geçirildiği, 1279/1862-63'a kadar ise özellikle derkenar olmak üzere az sayıda eklemeler yapıldığı söylenebilir. Bu durum ise asıl veya ilk derleyeni Yâver olmakla birlikte 1180/1767 yılından sonra muhtemelen el değıştirdiğini ve az da olsa yukarıda söz konusu edilen eklemelerin yapıldığını akla getirmektedir.

D. Mecmuanın Derlenme Amacı

Çalışma konumuz olan mecmuada kimi divan ve mesnevilerde olduğu gibi sebab-i telif bölümü bulunmamaktadır. Başka kaynaklardan da mecmuanın düzenleme amacı hakkında bilgi edinilememiştir. Bundan dolayı derlemeyi yapan Yâver'in mecmuanın baş kısmında (3a) kaydettiği vasiyet niteliğindeki bilgi notundan hareketle şu düşünceleri ileri sürebiliriz:

Derleyici bu kayıttta oğlu, mecmuaya eli değen ve şiirleri okuyan herkesten kendisini “*du'â-yı hayr ile yâd*” eylesmesini istemektedir. Bu ifadelerden eserine büyük değeri atfettiği anlaşılan derleyicinin hayırla anılmak, iyi ve güzel bir şekilde hatırlanmak, adının unutulmamasını sağlamak ve kalıcı olmak gibi düşüncelerden hareketle mecmuasını oluşturduğu söylenebilir.

Yâver'in münacat muhtevalı mesnevisinin “*der-kenar*”ında (3b) şöyle bir kayıt vardır: “*Bu münâcât-ı şerîf[i] birkaç def'a tahrîr eyledim. Henüz tamâm olmadan Hak Sübhânehu ve Teâlâ bir yüzden her def'asında şâd ü handân u memnûn u mesrûr eyledi. Tahrîrinde elbetde zuhûrât vardır. Kaç def'a tecrübe olunmuştur.*” Bu cümleler, derleyicinin şiir yazmaktan ve derlemekten dolayı manevî kazanımlar edindiği anlayışını yansıtmaktadır. Bu ruhsal tatmin düşüncesi de mecmuanın derlenmesinde başka bir itici güç olarak görünmektedir.

Derleyicinin bu mecmua ile hacimli bir divan ortaya koyma düşüncesine sahip olduğu da sezilmektedir. Adeta derleme işlemine başlanmadan önce belirli bir yol tespit edilmiş ve şiir seçme işlemi de buna göre gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki tabloda da görüleceği gibi, mecmuanın çok genel hatlarla ilk önce münacat, naat, miraciye gibi dinî muhtevalı şiirler, daha sonra gazeller, tarihler, rubailer ve beyitleri içermesi bu düşüncemizi doğrulamaktadır.

E. Mecmuanın Derlenme Süreci

Mecmuadaki şiirlerin nasıl derlendiği konusunda elimizde kesin bilgiler bulunmamaktadır. Şiirler kütüphanelerde bulunan divanlardan mı istinsah edildi ya da divanı olan kişiden ödünç alınarak mı yazıldı yoksa derleme yapmak için şehir şehir gezilerek notlar mı alındı yahut mektupla şairlerinden şiirleri mi istendi? Bu soruların kesin cevapları maalesef elde yoktur ancak mecmuada bir şiirden önce şöyle bir kayıt vardır: “*Vefâyî yediyle(eliyle) Lebîbâ'dan gelen*” (142a). Bu bilgi notu, derlenen şiirlerin en azından bir kısmının şairler aracılığıyla derleyiciye ulaştırıldığına dair bize ipucu vermektedir.

F. Mecmuada Şair ve Şiir Seçiminde Ölçüt

Derleyicinin şair ve şiir seçiminde bir ölçüye sahip olduğunu ve mecmuaya rastgele bir şiir almadığını söyleyebiliriz. Nâdirî ve Behiştî'nin müseddeslerinin yer aldığı yaprağın (35b- 36a) üst kısımlarında hemen aynı cümle yer almaktadır: “*Âferin Nâdirî Efendi tamâm benim hasb-i hâlimdir. Yâver. Âferin Behiştî Efendi tamâm benim hasb-i hâlimdir. Yâver.*” Duygu ve düşüncenin yansımaları olan bu ifadeler, derleyicinin şiir seçiminde kişisel zevk, beğeni, estetik anlayışı, dünya görüşü ve benzer ruh hali gibi bir ölçüye sahip olduğunu göstermektedir.

Nâ'îlî'nin, divanda 63 beyit olan bir kasidesinden 8 beytini mecmuaya (32b) alan derleyici, şiirin üst kısmına şu notu kaydetmiştir: “*Merhûm Nâ'îlî Efendinin imâmeyn hakkında olan mersiyesinden bu kadarca tahrîr oldu. Hakkâ ki 'acâ'ib söylemiştir.*” Yâver bu ifadelerle bir ölçü fikrini dile getirmektedir. Kasidenin tamamını değil de bir kısmını alan ve şiir hakkındaki düşüncelerini okuyucuyla paylaşan derleyici, mecmuasına aldığı beyitlerin gerçekten güzel olduğu kanaatindeydi.

Ganizâde Nâdirî'nin divanında bulunan 39 kasideden (Külekçi 1985:104-208) mecmuaya (147b-149b) sadece 14'ünün dua bölümünün kaydedilmiş olması bilinçli bir tercihi göstermektedir.

Âşık Ömer'in divanda beş bent olan murabbasından (Karasoy-Yavuz 2010: 123) sadece ilk bendinin mecmuaya (96b) alınması da derleyicinin ölçü fikrine sahip olduğu düşüncesini güçlendirmektedir.

Derleyicinin, Nâdirî'nin “berf” redifli kasidesinin (82b-83b) sonunda şu beyitle değerlendirme yapmış olması da ölçüt fikrini göstermesi bakımından dikkat çekicidir:

*Gör ne hoş olmuş hele berf ile kılmış ittifâk
Gülşen-i 'âlemde serviden umulmazken nifâk (83b)*

G. Mecmuanın Kapsadığı Tarihsel Dönem

Mecmuada yer alan şiirler, tarihsel dönem olarak 14. yüzyıl-18. yüzyıl arasını kapsamaktadır. 14. ve 15. yüzyıllarda yazılan şiirler çok az, 16. yüzyıldakiler orta sırada; 17. ve 18. yüzyılda yazılanlar ise daha fazladır. Bu durum, mecmuanın yazıldığı ve bir önceki yüzyılda yaşamış şairlerin şiirlerinin mecmuada yoğun biçimde yer aldığını, daha önceki dönemde yaşamış olanların ise nisbeten unutulmaya yüz tuttuğunu göstermektedir.

H. Mecmuanın Okuyucu Kitlesi

Mecmuanın geniş bir okuyucu kitlesi için hazırlanmış olduğu anlaşılmaktadır. Çok sayıda divan şairinin yanı sıra Niyazî-i Mısrî (36b), Âşık Yunus (36b) ve Âşık Ömer (96b) gibi tekke ve halk şairlerinin şiirlerinin de mecmuada yer alması bu düşünceyi güçlendiren örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır.

I. Derleyici ile Şair İlişkisi

Mecmuaya şiiri alınan şairlerin büyük çoğunluğu bilinen ve şiir sanatında usta olan şairlerdir. Bununla birlikte bazı şairlerin şiirlerinin kişisel yakınlıktan dolayı mecmuaya alındığı gibi bir izlenim hissedilmektedir. Örneğin şiirleri edebî yönden güçlü görünmeyen “Silahşor-ı hâssa” Râmiz ile adı biyografik kaynaklarda geçmeyen Mâhir’in 21 gazelle birinci sırada mecmuada yer alması, derleyici ile aralarında bir yakınlık olduğu düşüncesini akla getirmektedir.

İ. Mecmua ve Devrin Edebî Zevki

Mecmuadan hareketle derleyici ve okuyucunun estetik zevkine, buradan da devrin genel zevkine dair sonuçlara varılabilir. 18. yüzyılın anlamdan ziyade sese önem veren, açık ve doğal söyleyişe dayanan klasik üslubu; bu üslup içinde kalmakla birlikte ses yerine anlamı ön plana çıkaran hikemî üslubu; konuşma diline ait deyişlerle yüklü, külfetsiz ve açık bir söyleyişe dayanan mahallî üslup ve dinî-tasavvufî duyarlılığın ön planda olduğu yönelişlerin (Horata 2009: 44-45, 173) hemen hepsine mecmuada rastlanmakla beraber, anlamın ön plana çıktığı, girift ve yeni mazmunlarla yüklü, sanatlı, bedii üsluba tesadüf edilmez.

Klasik Türk edebiyatının hemen her döneminde rastlanmakla birlikte 18. yüzyılda büyük rağbet gören tarih düşürme sanatına özel bir yer verilmesi (87b-121a) mecmuanın devrin edebî zevkini yansıttığı şeklinde yorumlanabilir.

Mecmuada tarih düşürme sanatının çeşitli örnekleri ile karşılaşmaktayız. Örneğin ebced değerleri aynı olan bir takım kelimelerin art arda sıralandığı listeler vardır. Bu kelime listelerinin şairlere ebcedle yazacağı metinlerde yardımcı olmak amacı taşıdığı anlaşılmaktadır. Söz konusu tablodan (162b) örnek kelimeler vermekle yetiniyoruz:

<i>Kelimeler</i>	<i>Ebced değerleri</i>
merd, dilîr	244
tıb, devâ	11
derd, hecr	208
maraz, gam	1040
‘ibâdet, ‘izzet	477

Mecmuada hemen her kelimesine sayısal değeri verilen beyitler de yer almıştır. Birbiri ardına sıralanan kelimelerin sayısal değerleri bu kelimelerin altına yazılmıştır. Bu tarzda yazılmış şiirler, kelimelerin ebced değerlerini öğrenmede şair ve genel okuyucu kitesine yol göstericilik yapmak amacı taşıdığı söylenebilir (Koncu 2012: 120-122). Örnek beyitlerden biri şudur:

Kerem (260) *merg* (260) ile bir oldu *‘inâyetde* (531) *siyâsetle* (531)

Ki *‘âlemveş* (141) olup *fânî* (141) *muhabbetde* (450) *meveddetle* (450)

Bazı padişahların doğum tarihleri, kelimelerin ebced hesabıyla sayısal karşılıkları verilmek suretiyle mecmuaya kaydedilmiştir:

III. Murâd: *Gül-i sâbit* (953/1546)

III. Mehmed: *Gül-i hoş-bûy* (974/1566) (162a)

Mecmuada 18. yüzyıl klasik Türk şiirinde yaygınlaşmaya başlayan müşterek şiir söyleme geleneğine de (Aksoyak 1999: 239-254) tesadüf edilmektedir. Aşağıya aldığımız beytin ilk mısraı Salâhî'ye ikincisi ise Yâver'e aittir. Devrin edebî zevkini yansıtmaya bakımından ilginç bir örnektir:

*Kulun rû-mâl ederse nisbeti var
Silahşorun rikâbda hidmeti var (79b)*

J. Derleyicinin Şiirleri

Mecmuada Yâver'in şiirleri bir divan oluşturacak kadar çoktur. Divan tertip edip etmediği bilinmeyen şairin, mecmuayı divanının müsveddesi olarak tasarladığı anlaşılmaktadır. Yâver çok başarılı bir şair olmasa da bir şair tarafından derlenen mecmuanın edebiyat tarihi araştırmalarına daha fazla katkı sağlayacağı şüphesizdir. Zira bazı şiirlerdeki kelimelerin üzerinin çizilerek başka kelimeler yazılması yahut aynı şiirin başka sayfalarda farklı şekilde kaydedilmesi gibi tashih ve tasarruflar görülmektedir. Örneğin şu matla beytinin ilk mısraı önce “bî-misl-i cânânesin” şeklinde yazılmış fakat mısra bu haliyle vezin bakımından kusurlu olduğundan üzeri çizilerek “bir gül-i handânsın”a çevrilmiş. Bu kez de “-âne” şeklindeki kafiyede sıkıntı oluşmuştur:

*Gülşen-i behcetde gerçi /bî-misl-i cânânesin//bir gül-i handânsın
N'eyleyim ey gonçe-leb ammâ ki pek bî-gânesin (66b)*

Aşağıdaki makta beytinin mecmuanın değişik yerlerinde farklı şekilde yer alması Yâver'in, şiirleri üzerinde zaman içerisinde çeşitli düzeltme ve değişiklikler yaptığını ve en güzel söyleyişi yakalama gayreti içinde olduğunu göstermektedir:

*Binde bir ancak düşer tab'a bu şi'r-i pâk-edâ
Yaz hemân al kilki Yâver deste dîvân kاندadır (54b)*

*

*Haylice hoş geldi Yâver tab'ıma bu nev gazel
Yaz hemân al hâmeni destine dîvân kاندadır (68a)*

K. Derleyicinin Psikolojisi

Mecmua, derleyicinin özel hayatına ait çeşitli kayıtlar ile birlikte içinde bulunduğu psikolojiyi de yansıtmaya bakımından dikkat çekici örnekler sunmaktadır. Örneğin adları Rukiyye ve Zeynel Âbidin olan iki çocuğunun ölümü üzerine yazdığı tarih manzumelerinde, derleyicinin yaşadığı acı ve üzüntünün şiddeti çok belirgindir:

*Duhter-i pâkîze yavrum âh Rukiyye Hanımım
Sevdiğim âhir kefinden eyledin pîrâheni*

*Söyledim bir âh ile târîh-i fevtin 'âkıbet
Âh kızım cânım Rukiyye hayf ki aldırıldık seni (1144) (105b)*

*

*Dâr-ı gamda hayf koyup gitdin beni tenhâ-nişîn
Hasretinle oldu her bir üstühânım dûr-bîn*

*Söyledim bir servveş hâke düşünce târîhin
Kaldı vâh el-ân hayâlin gözde Zeynel 'Âbidîn (1176) (3a)*

İstanbul'da 1167/1754 yılındaki büyük depremi yaşayan derleyicinin korku ve tedirginliği hem yazdığı tarihin içeriğine hem de depremin gerçekleştiği yıl, ay, gün ve saate varıncaya kadar kaydetmesinden anlaşılmaktadır:

*Pek şedid idi gece bu zelzele
Reybsiz ditretti çarhın bâmını*

*Eylerim târîh ile Yâver niyâz
Hayr ede Mevlâ hemân encâmını
(1167, 15, Şeb, Se-şenbih, Der-Ağustos, Saat: 3) (115b)*

Mecmua derleyicisinin kendi yoksul durumunu anlattığı kasideden hemen sonra yazmış olduğu “*Silahdar ağaya verildi.*” (92b) şeklindeki kayıt da ilginçtir. Yazdığı kasidesini bir dilekçe gibi yüksek makama arz eden Yâver'in bu bilgiyi kaydetmekteki amacı acaba neydi? Bu bilgiyi mecmuaya niçin yazma ihtiyacı duymuş olabilir? Bu kaydın yıllar sonra başkaları tarafından okunacağını farkında mıydı? Farkında ve bilinçli olarak yazdıysa acaba nasıl değerlendirileceğini düşünüyordu? Daha da çoğaltılabilecek bu soruların cevabını bilemiyoruz ancak bu kaydın derleyicinin o anda yaşadığı “dilekçesini sunmanın verdiği rahatlık ve acaba isteklerim yerine gelecek mi” psikolojisini yansıtmaları bakımından önemli olduğunu düşünüyoruz.

L. Derleyicinin Mecmuayı Değerlendirmesi

Derleyicinin kendi mecmuasını değerlendiren iki tane kıtası vardır. Bir yazarın kendi eserini değerlendirmede objektif olamayacağı varsayılsa dahi, böyle bir yolun tercih edilmesi önemlidir. Çünkü en azından birinci ağızdan mecmua ile neyin amaçlandığı, ne yapılmak istendiği ve nasıl yorumlandığını öğrenme şansına sahip olabilmekteyiz. Bu manzumelerde mecmua “marifet” denizi ve bu denizde yüzen gemi, mecmuada yer alan şiiirler ise inci ve elmas gibi değerli taşlar olarak tasavvur edilmiştir. Çok kıymetli olan bu şiiirlerin gerçek değerini ise ancak âşık ve tâlibler bilebilir. Şiiirlerde geçen “marifet, maarif, ehl-i aşk ve tâlib” gibi kelimelerin tasavvufa dair olması, mecmua ile tasavvuf arasındaki ilişkiyi göstermesi bakımından dikkat çekicidir:

*Güher-i nazm ile bu mecmû'a
Ma'rifet bahrının sefinesidir*

*Her sahîfe ma'ârif ile dolu
Güviyâ ehl-i 'aşk sînesidir*
*

*Ma'rifet bahrına bu mecmû'a
Oldu tâliblere sefîne-misâl*

*Kıymet olur mu ol sefîneye kim
Ola dürr ü güher mâl-â-mâl (161b)*

II. MECMUANIN MUHTEVASI

Mecmua manzum ve mensur karışıktır. Yaklaşık yüzde onu mensur olan mecmuayı manzum metinler açısından Yâver'in şiirleri ve diğer şairlerin şiirleri olmak üzere iki kısımda değerlendirmek gerekir. Ancak mecmuanın derleyicisi Yâver'in çok sayıdaki şiirleri başka bir çalışmada ayrıntılı olarak inceleneyeğinden burada değerlendirmeye alınmamıştır.

A. Mensur Metinler

“Şeyhülislama Tebrik” (34b), “Yazıların isimleri ve kâ'ide-i kitâbet” (151b), “Her fersah üç mildir...” (139b) ifadeleriyle başlayan uzunluk ölçülerinin anlatıldığı bölüm, çeşitli Türkçe ve Arapça dualar (39a, 96a- 96b), Yâver'in halini arz ettiği dilekçe tarzındaki kimi zaman sade çoğu kez de süslü nesirle yazılmış çeşitli mektuplar (35a, 151a, 152a- 155a, 163a- 165a, 166b, 167b- 169b, 170b- 171b) mecmuadaki mensur metinler arasında sayılabilir. Örneklendirmek amacıyla nesir bölümünden bir parçayı aşağıya kaydediyoruz:

“Ahvâl-i perîşânım ancak efendimin keremine kalmıştır. Ma'lûm-ı devletleridir ki kadîmden beri efendimin der-i devletinden mâ'adâ penâhım olmayıp hezâr şerm ü hicâb ile hâk-pây-ı devletlerine yüz süregeldim. Kerem ve merhametlerinden mutazarra'dır ki beyne'l-akrân bu kulların bir hizmet ihsânıyla mesrûr ve şikeste-i tîğ-ı âlâm u gumûm olan kalb-i cerîhi merhem-i himmetleriyle cebr buyurmaları bâbında emr ü fermân efendimin.” (163a)

B. Manzum Metinler

Mecmuada manzumesi bulunan şairleri ve şiirlerinin ilk beyit yahut bendini aşağıda sıraladık. Sıralamayı mecmuanın yaprak/varak numarası sırasına göre yaptık. Şairin adı/mahlası, şiirin matla beyti/bendi, manzumenin nazım şekli, birimi, beyit/bent sayısı, varsa türü ve veznini kaydettik. Mecmuadaki şiirler şairin yayınlanmış divanında varsa o çalışmanın sayfa numarasını da belirttik. Yayınlanmış divanda yoksa şiirin mahlastaş şairlerden hangisine ait olduğunun tespitini, daha isabetli sonuçlara varabilecekleri

düşüncesiyle özellikle bir şairin divanı üzerinde çalışanlara bıraktık. Metnin sonunda ise çeşitli değerlendirmelerde bulunduk:

Muhammed Sıdkî *meḫâ'ilün meḫâ'ilün meḫâ'ilün meḫâ'ilün*

‘Înâd etme uyup nefis-i denîye ihtirâz eyle

Ki gizli ‘âşikâre işde Hallâkdurur ‘Alîm (Kıt’a/2 beyit/1b)

Yahyâ *fe'ilâtün meḫâ'ilün fe'ilün*

Yâ İlâhî zebûn-ı ‘aşk oldum

Mübtelâ-yı cünûn-ı ‘aşk oldum (Mesnevi /Münâcât/43 beyit/5b)

Yahyâ *fe'ilâtün meḫâ'ilün fe'ilün*

Vâkîf-ı râz-ı ilm-i ‘âlem-i gayb

Kâşif-i sırr-ı mushaf-ı lâ rayb (Mesnevi / Na’t/33 beyit/6b)

Yahyâ *fe'ilâtün meḫâ'ilün fe'ilün*

Kimde kim ola ‘aşk-ı Rabbânî

‘Âkıbet cezbesi çeker anı (Mesnevi / Mi’râciye/69 beyit/7b)

Yahyâ *fe'ilâtün meḫâ'ilün fe'ilün*

Dâr-ı dünyâyı sanma cây-ı sürûr

Olasın tâ muzaffer ü mansûr

Kadre er su gibi görüp dîdâr

Yürü Tûr-ı niyâzda var dur

Doldu cürm ile nâme-i a’mâl

N’ola hâlin olunca vakt-i sûr

Dokunur nâvek-i ecel âhir

Sana oldu nişâne ehl-i kubûr

Sıdk ile ümmet-i Muhammed isen

Salavâtı dilinden eyleme dûr

Çâr-yâre muhabbet eyleyi gör

Tâ ki sana muhabbet ede Gafûr

Oldu Bû Bekr efdal-i ümmet

Ve ‘Aliye rivâyetü’l-cumhûr

Kân-ı ba’de’n-nebiyyü bi’t-tahkîk

Efdal-i mahlûk ‘indînâ’s-Sıddîk (Terkîb-bent /Çâr-yâr/5

bent/9b)

Ganî-zâde Nâdirî *meḫâ'ilün meḫâ'ilün meḫâ'ilün meḫâ'ilün*

Te’âla’llâh zehî şâm-ı sürûr-encâm-ı gam-fersâ

Ki oldu mazhar-ı esrâr-ı sübhânellezî esrâ

(Kaside /Mi’râciye/74 beyit/14a) (Küleççi 1985:104)

- Sâbit *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Hoşâ ferhunde-ahter leyle-i mümtâz u müstesnâ
Ki 'üvân-ı berât-ı kadridir ser-sûre-i İsrâ
(Kaside / Mi'râciye/102 beyit/16a) (Karacan 1991:1)
- Haylî *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Vechi var teşne-i âb-ı keremin olsa cihân
Ki yüzün suyuna halk oldu senin kevn ü mekân
(Kaside / Na't/67 beyit/19a)
- Hayretî *mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Eger dilersen olası sa'âdet iline şâh
Hemîşe cünd-i hidâyet yanınca ola sipâh
Dilinden olmasın eksik dilâ meded her gâh
Makâl-i eşhedü en lâilâhe illa'llâh
(Murabba-i müzdevic/Tevhid/5 bent/20b)
(Çavuşoğlu 1981: 1-2)
- Nâbî *fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Minnet-i bî-kıyâs Yezdân'a
K'etdi i'tâ-yı dâniş insâna (Mesnevi /Tevhid/280 beyit/21a)
(Bilkan 1997:393)
- 'İlmî *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*
Husûsâ çâr-yâr-i ehl-i temkîn
Olardır (...) dîn (Mesnevi/Çâr-yâr/51 beyit/28a)
- Neşâtî *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Akıt hûn-âbe-i çeşmin gelen mâh-ı Muharrem'dir
Yine mâh-ı Muharrem bâ'is-i endûh-ı 'âlemdir
Ciger-hûn olmamak mümkün mü 'âlem derd ile şimdi
Zamân-ı mâtem-i şeh-zâde-i Zî-şân-ı ekremdir
Vücûdun pâre pâre eyleyip meh devr-i mâtemde
Dağıtmış ebr kendin seb'a-i seyyâre derhemdir
Güsiste rişte-i 'işret perîşân dâne-i şâdî
Şikeste çeng-i Zühre hâl-i gerdûn cümle pür-gamdır
Atar bir gün vücûdun hâke seyr et çün şihâb ol da
Niçe demdir felek gamla dimâg-âşüfte sersemdir
Meger bülbül çemende mersiye-hân oldu ezhâra
Perîşân hâl-i sünbül gonçeler mebhût u ebkemdir
'Aceb mi şâh-ı gül pür-dâğ ederse şimdi bâzûsun
N'ola neyler 'alem kaldırsa lâle vakt-i mâtemdir

Gezer gülşende zencîrin sürür mecnûn olup cûlar
Benefşe ser-fikende bâr-ı sad endûh ile hamdır
Bu bir mâtemdir el-hak kim buna kâbil değil tâkat
N'ola olsa derûn-ı gonçe pür-hûn-âbe-i hasret
(Terkîb-bent /Mersiye-İmâmeyn/5 bent/30a)
(Kaplan 1996: 17)

Behiştî

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Gel ey hâme yine bir sûznâk ahvâli et tahrîr
Harîrin ede mâtem sırrını feryâd edip takrîr
Dök evrâk üzre derdin hem figân eyle fesâhatle
Edip âl-i 'abânın mâtemî âyâtını tefsîr
Tahammül eylemez sûzân eder âteş gibi harfî
Ki imlâ eyleyip pür-âhen üzre eylesen tastîr
Eger şâdân olup yarın cemâl-i Hak görem dersin
Bugüncek et sürûru kalbin eyle gamla mâtem-gîr
Hemân Mecnûnveş mest ol gam-ı endûh-ı mihnetden
Takılsın ehl-i beytin mâteminde boynuna zencîr
Figân u nâlelerle şerhalar çek sînene yer yer
Muhîbb-i hânedâna eyle mâtem hâlini tebşîr
Hemîşe dâstân-ı Kerbelâ yazıp figân eyle
Ki sultân-ı şehîdân mâtemin vird-i zebân eyle
(Terkîb-bent /Mersiye-İmâmeyn/6 bent/31a)
(Aydemir 2000: 197)

Nâ'ilî

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün
Na'im-i kurba zülâl-i visâle teşne idi
Olup mukârin-i tevîk ü sa'yi oldu müfîd⁴
(Kaside/Hz.Hüseyin medhi/8 beyit/32b)
(İpekten 1990: 45)

'İzzetî

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Gelip mâh-ı Muharrem dâğ-ı sînem tâzelendirdi
Serâb-ı Kerbelâ-yı çeşm-i pür-nem tâzelendirdi
(Gazel /Kerbelâ/2 beyit/33a)

Râsih

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
N'ola bu safha-i Bağdâd'a zînet-bahş olan nahli
Gören dânâ-yı zî-'ibret bu gûne eylese tasvîr
(Kıt'a /Kerbelâ/2 beyit/33a)

⁴ Mecmuaya kasidenin bazı beyitleri alınmıştır.

- Râsîh *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*
İmâm A'zamlâ bu şehri mu'azzam cennetâsâdır
Anınçün oldu Bağdâd-ı behîşt-âbâd ile mevsûf
(Kıt'a /Kerbelâ/2 beyit/33a)
- Nâbî *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*
Sakın terk-i edebden kûy-ı mahbûb-ı Hudâ'dır bu
Nazargâh-ı İlâhîdir makâm-ı Mustafâ'dır bu
(Gazel /Na't/5 beyit/33b) (Bilkan 1997: 952)
- Nâbî *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Es-selâm ey server-i evlâd-ı âdem es-selâm
Es-selâm ey bâdî-i îcâd-ı âlem es-selâm
(Gazel /Na't/7 beyit/33b) (Bilkan 1997: 865)
- Nâbî *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*
Bi-hamdillâh nasîb oldu sa'âdet yâ Resûlallâh
Ki etdim hâk-i dergâhın ziyâret yâ Resûlallâh
(Gazel /Na't/5 beyit/34a) (Bilkan 1997: 955)
- Nâbî *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
El-vedâ' ey hâk-i râhın kuhl-i îmân el-vedâ'
Seng-i kûyun gevher-i tâc-ı Süleymân el-vedâ'
(Gazel /Na't/12 beyit/34a) (Bilkan 1997: 738)
- Nâbî *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Ağla ey dîde ki giryân olacaksın âhir
Anla ey dil ki perîşân olacaksın âhir
Destine girmiş iken gûşe-i dâmân-ı murâd
Aldırıp vâlih ü hayrân olacaksın âhir (Rubai/34a)⁵
- Nâdirî *mefâ'îlün fe'ilâtün mefâ'îlün fe'ilün*
Meded meded gam-ı hicrân ile dil-figârım
Belâ-yı hasret ile künc-i gamda bîmârım
Egerçi 'aklı koyup 'aşk-ı yâr ile zârım
Velîk dağdağa-i 'aşkdan da bîzârım
Ne 'aşka hayr eder oldum ne 'akl ile yârım
Ne kârı başa iletirdim ne belli bî-kârım
(Müseddes-i mütekerrir/6 bent/35b) (Külekcî 1985: 215)

⁵ Mecmuada "Rubai" başlığı altında verilen bu manzume rubai vezni ile yazılmamıştır.

Behiştî (Derviş) *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*

Enîs-i gam-güsârım çarh-ı gaddâr elden almışdır
O servi-kaddi âhir sâyeveş hâk içre salmışdır
Anınçün eşk-i çeşmim yollara yer yer dökülmüşdür
Yine fülk-i dilim bahr-ı gam-ı 'ummâna dalmışdır
“Cefâdan yüz çevirmez derd ü gamdan lezzet almışdır
Benim dîvâne gönlüm çok belâdan arta kalmışdır”
(Tazmin/5 bent/36a)

(Niyâzî-i) Mısrî *müstef'ilün müstef'ilün*

Ey çarh-ı dîn n'etdim sana
Hiç vermedin râhat bana
Güldürmedin önden sana
Âh mihnetâ vah mihnetâ (Murabba-ı müzdevic/7 bent/36b)
(Erdoğan 1998: 13)

(Âşık) Yûnus *müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün*

Mülk-i bekâdan gelmişem fânî cihânı n'eylerem
Ben dost cemâlin görmüşem hûrî cinânı n'eylerem
(Gazel/7 beyit/36b) (Tatçı 1997:120)

Sülûkî *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*

Eyle tevfikini ben bî-kese yâ Rab refik
Kıl 'inâyet bana kim ente veliyy-i tevfik
(Gazel/ Münâcât/6 beyit/37b)

Sâbit *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*

Hâl-i mevtâyâ bakıp etdin mi
Sengden sûret-i ma'nâyı tırâş (Kıt'a/2 beyit/37b)
(Karacan 1991: 405)

Murâd Hân-ı Sâlis *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*

A'samtu ila Rabbi hüve'l-Hakku Celîl
Ferdun Ahadun Kadirun Allâhu Celîl
(Gazel/Mülemma /5 beyit/42b) (Kırkkılıç 1985:267)

Ahmed Hân-ı Sâlis/Visâlî *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*

Gülistân-ı bilâd içre Edirne şehri bir güldür
Sular anı Meriç Tunca sirişk-i dîde-i dildir (Gazel/5 beyit/42b)

Mahmud Hân/Sebkatî *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*

Müjde ey çeşm-i elem-dîde ol âfet geldi
Mîve-i nahl-ı ümîd-sâye-i behcet geldi (Gazel/5 beyit/43a)

- Ahmed Hân-ı Evvel/Bahtî *mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*
Bûy erse cân meşâmına fasl-ı bahârdan
Murgân sadâsı gelse dile murgzârdan (Gazel/5 beyit/43a)
- Süleyman Hân/Muhibbî *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Mâl u câha gırra olma deme yokdur ben gibi
Sür yere yüzün tevâzu' ehli ol dâmen gibi
(Gazel/6 beyit/43b) (Ak 1987: 795)
- Selîm Hân (II. Selîm) *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Kudretin izhâr edüp Hak Hazret-i 'azze ve cel
Cümle hûbân içresin cânânı kılmış bî-bedel (Gazel/7 beyit/43b)
- Râgıb Paşa *mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Kudûm-ı şevk ile tevbîh-i baht-ı şûm edelim
Ayağ-ı mül ile kesr-i ser-i gumûm edelim
(Gazel/7 beyit/44b) (Yorulmaz 1998:140)
- Rahmî (Kâtib-i Perişân) *mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*
Hatt-ı siyâh sanma ruhunda netîcesi
Rûze-keş-i visâle odur 'id gecesi (Gazel/6 beyit/44b)
- Mâhir *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Ham-ı destâra ebrû saklamışlar (?) o mehveşde
Kemândır nîm-zâhir zîver-efken çâk-i terkeşde (Gazel/6
beyit/45a)
- Mâhir *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Sâgar-ı çeşmânı süzmekde o gül mahmûr imiş
Dûn harâb-âbâd gamze gösteriş mâ'mûr imiş (Gazel/5
beyit/45a)
- Mâhir *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Talyan (?) şûhile o yana yalı balık batdı
Dîdeler bahr-ı safâya yine bir ağ atdı (Gazel/5 beyit/45b)
- Mâhir *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Olurken hûn-çekîde hançer-i bürrân destinde
Civân-ı rûze-dârın sübha-i mercân destinde (Gazel/5 beyit/45b)
- Mâhir *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*

Oldu mâkû-yı dil ucundan anın âvâre
Bin tarakda bezi var zülfünün ey meh-pâre (Gazel/5 beyit/46a)

Mâhir *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Gabgab-ı sîmîni gerd-i hatt-ı 'anber-fâm ile
Ter misin (?) kahra der-i mihmân-ı hüsne câm ile (Gazel/5
beyit/46b)

Mâhir *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Çıkarınca o tabîb-i dil ü cân pîreheni
Eyledi cân be-leb vaslı derîde kefeni (Gazel/5 beyit/46b)

Mâhir *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Çeşm-i bîmârın elinden o ki mey-nûş etdi
Gussa-i sihhataı ol demde ferâmûş etdi (Gazel/5 beyit/47a)

Mâhir *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Görüp öpüldüğün agyâra eşkim lâle-gûn oldu
Bana her nakş-ı gül-bûse birer dâğ-ı derûn oldu (Gazel/5
beyit/47a)

Mâhir *mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Gönül hezâr şükür kim Hakîm-i lem-yezele
Bu 'abd-i hassasını etmedi zebûn ecele (Gazel/5 beyit/47b)

Mâhir *fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Mest-i 'aşk eyledi beni nigehin
Dili bend etdi kâkül-i siyehin (Gazel/5 beyit/47b)

Mâhir *mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*
Bir şeh-levendi zevrak-ı sahbâya atmışız
Lîmân-ı bezme lenger-i Cem-pâye atmışız (Gazel/5 beyit/48a)

Mâhir *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Nev-bahâr oldu der iken esdi bâd-ı sermâ⁶
Felegin böyle sâdık-ı vaz'ına doldu dünyâ (Gazel-i müzeyyel/9
beyit/48a)

Dâniş *mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
O âfetin katı nâ-dîde rûy-i ecmeli var

⁶ Beytin vezninde hata vardır.

‘Aceb dü dide-i âhûveş mukahhali var (Gazel/6 beyit/48b)
(Birgören 2004:402)

Râgıb Paşa *mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün*
Egerçi fitnede ol sîm-sâ’idin eli var
Belinde hançer-i ser-tîzinin de medhali var (Gazel/7 beyit/48b)

Dâniş *mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün*
Etvârı cümle ol şeh-i hüsnün ki begcedir
‘Uşşâka cevri n’eyleyim ammâ bebekcedir (Gazel/5 beyit/48b)
(Birgören 2004:404)

Dâniş *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün*
Cebhe-i hürşidsâ senden erer güne şua’
Çok degil ol mihr-i evc-i behcete bu irtifâ’ (Gazel/7 beyit/49a)
(Birgören 2004:625)

Dâniş *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün*
Sînemi eylerse de şemşîr-i mihnet dâğ dâğ
Mümteni’dir ol büt-i bigâne meşrebden ferâğ (Gazel/6
beyit/49a) (Birgören 2004:628)

Râgıb Paşa *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*
Lebin kim bûs eder bir sâgar-ı billûrdan gayrı
Kimin var zehresi tel kırmağa tanbûrdan gayrı (Gazel/5
beyit/49b)

Felâhî *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*
Miyânın kim koca vehm-i dil-i mehcûrdan gayrı
Kim eder bûs-ı lâ’lin fikr-i dûr-â-dûrdan gayrı (Gazel/5
beyit/49b)

Salâhî *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*
Ciger tâ key kala hicrinle böyle ihtirâk üzre
Gül-âb-efşân-ı vasl ol teff-i nâr-ı iftirâk üzre (Gazel/6
beyit/49b)

Seyyid Sabrî *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*
Yazılsa yine gönlüm defter-i cânâne kaydından
Biraz âzâde olsam bu dil-i divâne kaydından (Gazel/5
beyit/50a)

- Âgâh *mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*
Pür-çîn eder cebînini görse elem miyem
Yokdur güşâdelük gül-i'ayşumda gam mıyam (Gazel/5
beyit/50a) (Akpınar 2006: 432)
- Meşâmî *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Boşala kîse-i kân kâse-i 'ummân dükene
Ne gam-ı dil ne nem-i dâde-i giryân dükene (Gazel/5 beyit/50b)
- Hayâlî *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*
Âlûde-i 'aşkız bize nâmûs gerekmez
'Allâme-i 'aşk olana kâmûs gerekmez (Gazel/5 beyit/50b)
- Selmân *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Gönlümün kapında der-bân olduğundan bana ne
Mûr eşiginde Süleymân olduğundan bana ne (Gazel/5
beyit/51a)
- 'Abdî *mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*
Bir âsitânedir harem-i bâb-ı devletin
Makbûl olur du'âları erbâb-ı hâcetin (Gazel/5 beyit/51a)
- 'Abdî *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Âftâb-ı 'âlem-ârâ mı görünen rû mudur
Meh mi âyâ burc-ı 'akreb üzre yâ ebrû mudur (Gazel/5
beyit/51b)
- Süleyman Beg *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Şeb-i gurbetdeki rindân şarâb isterler
Sanki zulmetde Sikender gibi âb isterler (Gazel/7 beyit/51b)
- Nûrî *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*
Hançer de senin sîne-i 'uryân da senindir
Zahm-ı dil-i mecrûhuma dermân da senindir (Gazel/6 beyit/52a)
- (Kâtib-zâde) Sâkıb *mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Ne sende haste-i hicrâna rahm u şefkat var
Ne bende çekmege derd-i firâkı tâkat var(Gazel/5 beyit/52a)
(Kırbıyık: 318)
- (Kâtib-zâde) Sâkıb *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*
Âyîne-i hüsn olmasa 'âlem ne görürdü

Yâ çeşm-i sitem-dîde-i pür-nem ne görürdü(Gazel/6 beyit/52b)
(Kırbıyık:684)

(Kâtib-zâde) Sâkıb *mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*
Mestâne hançer elde o meh bî-mahal gelir
Bu nâ-dürüst cünbüşü bana güzel gelir (Gazel/5 beyit/52b)
(Kırbıyık: 315)

(Kâtib-zâde) Sâkıb *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Mey ile dürd-i gamın def'ine tedbîr ister
Künc-i târîk-i dili câm ile tenvîr ister(Gazel/5 beyit/53a)
(Kırbıyık: 374)

'İzzetî *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Gönül beytü'l-haremdir sûretâ pinhâne şeklinde
Harâbât adına ma'mûredir meyhâne şeklinde (Gazel/5
beyit/53a)

Râsîh *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Cefâdır çünkü hep zevk ü safâ-yı gurbet insâna
Sitanbula anınçün ârzû düşdü dil ü câna (Gazel/8 beyit/53b)

Sa'idâ *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün*
Görse edemez dil seni ârâma tahammül
Mümkün mü yâ ol rûy-ı dil-ârâma tahammül (Gazel/7
beyit/53b)

Behiştî Dervîş *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Zerreves olsun murâdımca benim ey çarh-ı dîn
Etmesen ben 'âşık-ı nâlânı giryân dâ'imün (Gazel/8 beyit/54a)

Muhlis Beg *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Dil-i meyyâlimiz ancak o şûha mübtelâyım der
Visâlin nakd-ı cân ile o meh-rûdan alayım der (Gazel/7
beyit/54a)

Muhlis Beg *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Semt-i istiğnâda ey dil meşreb-i Dârâ mısın
İhtiyârı 'uzlet etmiş zümrüd ü 'ankâ mısın (Gazel/5 beyit/55a)

Muhlis Beg *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Fîrâk-ı yâr ile ey dil melâl etmez de n'ışlersin

Ümîd-i vuslatın hergiz muhâl etmez de n'ışlersin (Gazel/5
beyit/55b)

- Edîb *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Hun-rîz-i dil olmakda çü Hayder'sin efendim
Hakkâ bu ki bir şûh-ı dil-âversin efendim (Gazel/5 beyit/56a)
- Hatemî Kefevî *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
'Ankâ-yı tabî'atla hümâ persin efendim
Çok murg-ı dilin saydını eylersin efendim (Gazel/6 beyit/56a)
- Mengli Girây (Hân-ı Kırım) *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Üftâde-i dâm-ı gam-ı zencîr-i belâyız
Bir zülf-i siyehkâra kul olmağa sezâyız (Gazel/5 beyit/56b)
- Behiştî Dervîş *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Zâhid bize keç bakma ki dervîş-i gedâyız
Biz pâdişeh-i saltanat-ı mülk-i fenâyız (Gazel/5 beyit/56b)
- Muhlis (Beg) *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Bir pâdişeh-i dehre ki cânâ 'ittikâyız
Ancak yine muhtâc-ı 'atâ-yı vüzerâyız (Gazel/5 beyit/57a)
- Râgıb Paşa *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Ne zâhid-i huşk-ter ne hod erbâb-ı riyâyız
Biz bâde-keş-i meykede-i ehl-i safâyız (Gazel/5 beyit/57b)
- Felâhî *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Biz bülbül-i hoş-nağme-i gülzâr-ı vefâyız
Âzâde hırâm-ı çemenistân-ı safâyız (Gazel/8 beyit/57b)
- Felâhî *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
'Aşkın ile kim ey gül-i ter nağme-serâyız
Mihnet-keş-i amed-şode-i feyz-i sabâyız (Gazel/9 beyit/57b)
- Fevzî *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Biz mâ'il-i rû-sâde (?)-i hûrşîd-likâyız
Dil-beste-i gîsû-yı dil-âvîz-i dü-tâyız (Gazel/6 beyit/58a)
- Hatmî *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Ol zülf-i siyeh-kâra giriftâr-ı belâyız
Çarhın bu kazâsına da teslîm-i rızâyız (Gazel/7 beyit/58a)

- Râgıb Paşa *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Bezm-i taraba câm-ı mey-i neşve-fezâyız
Dest-i edebe sübhâ-ı ezkâr-ı Hudâ'yız (Gazel/8 beyit/58a)
- ‘İzzet Paşa *mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Çekip kemânını tâ taraf-ı ebruvânına dek
Geçirdi tîrini ‘uşşâkın üstühânına dek (Gazel/5 beyit/58b)
- Râmî Paşa *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Ey perîveş ben demem ünsiyyetin kimlerledir
Kendin insâf eyleyip bak ülfetin kimlerledir (Gazel/5 beyit/59a)
- Nâfız *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Ol lâle-‘izârım katı hercâyî çiçektir
Yok bûy-ı vefâ bâ'is-i itlâf-ı emektir (Gazel/5 beyit/59a)
(Demir 2008:428)
- Mâhir *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Sevr edeydin hüsn-i nazmı dil-rübâ hem-dem degil
Hâmedir bu gördüğün destimde câm-ı Cem degil (Gazel/5
beyit/59b)
- Muhlis *müstef'ilün müstef'ilün*
Ey kâmet-i serv-i semen
Bir gonca-i handânısın
Zerrîn kadehle felegin
Yâ lâle-i nu'mânısın (Murabba-i müzdevic/5 bent/61b)
- Vehbî *müstef'ilün müstef'ilün*
Mir'âta kıl bir kez nazar
Gör kendini cânânısın
Yüz Yûsuf'u hayrân eder
Bir misli yok cânânısın (Murabba-i müzdevic/5 bent/61b)
- ‘Azmi *mefâ'ilün mefâ'ilün*
Bugün bir dilber-i tannâz
Eder ‘âşıklara bin nâz
Nazîri yok o bir mümtâz
Kimindir bu ‘aceb kimdir (Murabba-ı mütekerrir/5 bent/62a)
- Dâniş *mefâ'ilün mefâ'ilün*
Bu gün bir bî-emân gördüm

Kimindir bu ‘aceb kimdir
Kati nâ-mihribân gördüm
Kimindir bu ‘aceb kimdir (Murabba-ı mütekerriir/6 bent/62a)
(Birgören 2004:289)

- Dâniş *mefâ’ilün mefâ’ilün*
Senin ey mâh-ı tâbânım
Gam-ı ‘aşkınla nâlânım
Beni pâ-mâl-ı cevri etme
Yazık ey şâh-ı hûbânım (Murabba-ı müzdevic/6 bent/62b)
- ‘İzzet Paşa *mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün*
Dehrin nizâm-ı hâli hudûs-ı cedededir
Ya’nî tamâm-ı sıhhati vakt-i ‘ilelledir (Gazel/11 beyit/63a)
- Mâhir *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün*
Diş biler çok ‘îd-ı adhâdır diye cânânına
Vaz’-ı sikkîn yok iken bu tekyenin kurbânına (Gazel-i
müzeyyel/9 beyit/63b)
- Râgıb Paşa *fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün*
Sanma ebnâ-yı zamâne beni dil-rîş etdi
Her ne etdiyse bana baht-ı sitem-gîş etdi (Gazel/7 beyit/64b)
- Râgıb Paşa *mef’ûlü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ül*
mef’ûlü mefâ’ilü mefâ’ilün fa’
Nâdir bulunur fitrat-ı kâmilde kusûr
Kem mâyeden eyler ne kim eylerse zuhûr
İkbâlse rûzile tagayyür gelmez
Mest olsa da habt eylemez erbâb-ı şûir (Rubai/64b)
- Râgıb Paşa *mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün*
Ey çeşm-i girye-hîz eserin yok mudur senin
Âteş içindeyim haberin yok mudur senin (Gazel/5 beyit/65a)
(Yorulmaz 1998:136)
- Hâkî *mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün*
Ey tab’-ı âteşin şererin yok mudur senin
Nâ-puhte kalmışım eserin yok mudur senin (Gazel/7 beyit/65a)
- Rif’at Beg *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*
Gam ile bir perînin zâr u nâ-çâr olduğun gördük

O hûnî nergis-i fettânı bîmâr olduğun gördük (Gazel/6
beyit/74b)

Medhî *fe'îlâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Şu'arâ-yı zamânedden birisi
Düzd-i ma'nâdan eyleyip şekvâ (Kıt'a/4 beyit/78b)

Medhî *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Ne kâdîdan hazer eyler ne subaşıya âdem der
Emîn'e cümlesinin tutdu ağzın türrehâtile (Kıt'a/2 beyit/78b)

Zâtî *fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'ilün*
Sanmanız kim kocamak bükdü belin Zâtî'nin
Nakd-i 'ömrün yitürüpdür egilip onu arar (Kıt'a/2 beyit/78b)

Dürrî *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Sütûrâsâ olup emvâc gûyâ safha-i deryâ
Zer-ender-zer ana ser-levhadır bu fil(i)ka-i garrâ (Gazel/2
beyit/78b)

Necâtî *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*
Çınârın kadd-i yâre nisbeti var
Eli yufka velî hoş himmeti var (Beyit/79b) (Tarlan 1997:198)

Revânî *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*
Yüzüne âfitâbın nisbeti var
Sana yerden göğe dek minneti var (Beyit/79b) (Avşar: 156)

(Prizrenli) Şem'î *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*
Cemâlin şem'inin germiyyeti var
Beni yakmağa benzer niyyeti var (Beyit/79b) (Karavelioğlu: 64)

Fakîrî *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*
Mey-i nâbın 'aceb keyfiyyeti var
Ki her kişi yanında hürmeti var (Beyit/79b)

Mesîhî *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*
Başında her kimin kim devleti var
Gam-ı âşkınla anın ülfeti var (Beyit/79b)

Sûzî *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*
Demi hoş gör ki dehrin lu'beti var

Bu deyrin dürlü dürlü sûreti var (Beyit/79b)

Salâhî *mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün*
Elin öpdürmege mi niyyeti var
O şâhın bendeye bir hidmeti var (Beyit/79b)

Salâhî/Yâver *mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün*
Kulun rû-mâl ederse nisbeti var/ Salâhî
Silahşorun rikâbda hidmeti var/ Yâver (Beyit/Müşterek/79b)

Azîz Efendi *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Etdirir her nahl bir secde bana der ki kazâ
Sen misin ey bî-edeb baş egmeyen seccâdeye (Beyit/79b)

Vâlihî *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*
Marîz-i 'aşkınım dermân bana sen şâha kalmışdır
Yetiş kim derd-i hicrinle işim Allâh'a kalmışdır (Beyit/80a)

Salâhî *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*
Ne lutf-ı halka enzârım ne mâl u câha kalmışdır
Nigâh-ı istinâdım Hazret-i Allâh'a kalmışdır (Beyit/80a)

Behiştî (Dervîş) *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*
'Atâsın imtinân etmek demen evvâha kalmışdır
'İbâda minnet etmek lutf eden Allâh'a kalmışdır (Beyit/80a)

Behiştî (Dervîş) *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*
Firâvân-ı ni'am sanma ki mâl u câha kalmışdır
Hemîşe hân-ı ihsân u kerem Allâh'a kalmışdır (Beyit/80a)

Mâhir *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*
Belin kocdurmada bî-dâdlık ol şâha kalmışdır
Merâmım bizi yokdan var eden Allâh'a kalmışdır (Beyit/80a)

Lâ *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Kışt-zâr-ı 'âlem içre çarh bir hirmen gibi
Görünen encüm degildir dâne-i erjen gibi (Beyit/80b)

Muhiddin Fenârî *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Hâsıl-ı ömrüm yele verdim dilâ hirmen gibi
Kadr ü kıymet bulmadım bir dâne-i erjen gibi (Beyit/80b)

'Îzârî *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*

Açdı kapıyı görüp ben nâtüvânı nâzdan
Yapdı dîvâr eyledi çün görmedi açmazdan (Beyit/81b)

Âgehî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Gâh açıldı gonçe ki dürdü yüzünü nâzdan
'Arz-ı dîdâr etdi ya'nî bülbüle açmazdan (Beyit/81b)

(Bağdatlı) Rûhî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Geh çıkarır geh giyer destârın ol meh nâzdan
Kâkülün seyr etdirir 'uşşâkına açmazdan (Beyit/81b) (Ak 2001:
876)

Bâkî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Gûşe-i destârla ebrûsın örter nâzdan
'Âşika bu vech ile yüz gösterir açmazdan (Beyit/81b) (Küçük
1994:451)

Safâyî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Hokka-i la'lin tebessüm etdi sanman nâzdan
Dürr-i dendânın bana seyr etdirir açmazdan (Beyit/81b)

Rahmî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Serv-kaddin gösterip salar meyânın nâzdan
Sanmanız rahm eder anı sihr eder açmazdan (Beyit/81b)

Himmat-zâde *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Ol kalaycı (?) dil-beri gerdişler eyler nâzdan
'Âşık-ı âvâreye kuyruk salar açmazdan (Beyit/81b)

Felâhî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Sînesin açıp nezâketle o meh-rû nâzdan
Âyîne seyr etdirir koynunda bak açmazdan (Beyit/81b)

Lâ *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Dostum kaldır başın subh erdi hâb-ı nâzdan
Gözleri mestim yeter bakdın yeter açmazdan (Beyit/81b)

Zâtî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Çeşm-i hûn-rîzin gören hançer takınmış nâzdan
Katl-i 'uşşâk etmek ister ol perî açmazdan (Beyit/81b)

Necâtî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*

- Nergisi üzre çekip taraf-ı külâhın nâzdan
Gûşe-i çeşm ile bakdı hâlîme açmazdan (Beyit/81b)
- ‘Adnî *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün*
Rûy-ı vaslın pür-nikâb etmiş o dil-ber nâzdan
Bir delik bulduk anı seyr eyledik açmazdan (Beyit/81b)
- Nigârî *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün*
Ders okurken kapardılar kitâbın nâzdan
Şîve bâbın ezber eyler var ise açmazdan (Beyit/81b)
- Garâmî *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün*
Kapıyı dîvâr edip erbâb-ı ‘aşka nâzdan
Kendisin bir gûşe ile gösterir açmazdan (Beyit/81b) (Erdoğan
2004: 104)
- Nâzım *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün*
Bezm-i meyde hâba varmış sanma ol şeh nâzdan
Göz ucuyla seyr eder ‘uşşâkını açmazdan (Beyit/81b)
- Lâ *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün*
Haste çeşmin bağlamışdır sanman ol meh nâzdan
Uğrun uğrun seyr eder ‘uşşâkını açmazdan (Beyit/81b)
- ‘Azmî-zâde *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*
Müyesser olmadı halvetde görmek ol dil-ârâmı
Bu hammâmın egerçi Sofular Hammâmı’dır nâmı (Beyit/82a)
- Nâ’ilî *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*
Meger kim oldu bir dürr-i yetîmin cây-ı ârâmı
Bu hammâmın anunçün Vâlîde Hammâmı’dur nâmı (Beyit/82a)
- Feyzî *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*
O hûnî etmedi tîmâr zahm-ı cân-ı nâ-kâmı
Bu hammâma demişler gerçi kim Cerrâh Hammâm’ı
(Beyit/82a)
- Neşâtî *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*
Düşürmek olmadı bir kerre ol şûh-ı gül-endâmı
Bu hammâmın egerçi kim Çukur Hammâmı’dır nâmı
(Beyit/82a) (Kaplan 1996:169)
- Lâ *mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün*

Eder germiyyeti gül-gûnî ol şûh-ı gül-endâmı
Bu hammâmın anunçün Boyacı Hammâmı'dır nâmı (Beyit/82a)

Behiştî (Derviş) *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Eder bîmâr-ı 'aşka çâre dellâk-ı dil-ârâmı
Hakîmâne yapılmışdır Şifâ Hammâmı'dır nâmı (Beyit/82a)

Behiştî (Derviş) *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Degildir hâcet etmek tâze dellâkine ibrâmı
Verir zevk ehline şevkı Safâ Hammâmı'dır nâmı (Beyit/82a)

Nâdirî *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Tîğ-i hûrşîd ile sad çâk idi cism-i garrâ
Nemek-i berfî saçıp etdi felek ana devâ (Kaside/Berf/48
beyit/82b) (Küleççi 1985:182)

Sultan Bâyezîd *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Her subha güneş gelse kapına 'aceb olmaz
Ma'zûr ol eyâ şeh ki gedâda edeb olmaz (Beyit/85b)

Sultan Selîm *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Ay ile gün öykünse yüzüne 'aceb olmaz
Hercâyî güzellerde hayâ vü edeb olmaz (Beyit/85b)

Şem'î *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Nergis gözüne öykünür ise 'aceb olmaz
Kim bî-basar olanda hayâ vü edeb olmaz (Beyit/85b)

Hâşimî *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Hat mıdır ruhsârın üzre yâ sabâ dökmüş seher
Kâkül-i 'anber-nisârından 'abîr ü müşkter (Beyit/85b)

Mâhir *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Cimrîliğine düşmez iken çarh-ı denînin
Üç cemre ile eyledi ser-germ cihânı (Beyit/85b)

Mâhir *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Şöyle ser-germ etdi bu mînâ sarâyı şems kim
Murg-ı sekrân-ı Yemen (?) gibi havâlandı şarâb (Beyit/85b)

Nâdirî *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Asılsa Nâdirî ol zülfe ta'n eyler riyâ ehli

Ne bilsin pest olanlar rütbe-i ‘ulyâ-yı Mansûr’u (Beyit/87b)
(Külekcî 1985: 279)

Mâhir *mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün*
Söyler şer ehli biri birinin kulağına
Ko revzene evveli tûfengin çanağına (Beyit/88b)

Âşık Ömer *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün*
Neme gülem âh u zâr etsem gerekdir ‘âkıbet
Ben bu mahalden güzâr etsem gerekdir ‘âkıbet
Almayalar kimseler nâm u nişânımdan haber
Şöyle bir terk-i diyâr etsem gerekdir âkıbet⁷ (Murabba-i
müzdevic/1 bent/96b) (Karasoy-Yavuz 2010:123)

Rahmî *mef’ûlü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ülün*
İhvânı idi Yûsuf Efendinin egerçi
Ebnâ-yı zamân çekmedi ammâ ki te’essûf (Kıt’a/Tarih/2
beyit/108b)

Nahîfî *mef’ûlü mefâ’ilü mefâ’ilün fa’*
mef’ûlü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ül
Ey şâh-ı kerem-pîşe nebiyy-i emced
V’ey merd-nümâ-güster-i nâm-ı Ahmed
Bir nîm-nigâhınla dem-i mahşerde
Eyle bu Nahîfî-i günehkâra meded (Rubai/122a) (Aypay 1992:
589)

‘İlmî *fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün*
‘İlmiyâ ahvâli ehl-i devletin
Cem’-i mâl u dil perîşân eylemek
Dillerinden sîm ü zer düşmez velî
Ellerinden gelmez ihsân eylemek⁸ (Rubai/125b)

Hayâlî *mefâ’ilün mefâ’ilün fe’ülün*
Nice bir ehl-i İslâma bu kînin
Behey kâfir senin de var a dînin⁹ (Gazel/2 beyit/126a) (Tarlan
1992: 192)

⁷ Âşık Ömer’in divanda 5 bent olan murabbasından mecmuaya sadece ilk bendi alınmıştır.

⁸ Mecmuada “Rubai” başlığı altında verilen bu manzume rubai vezni ile yazılmamıştır.

⁹ Hayâlî’nin bu manzumesi divanda 5 beyitlik bir gazel olarak yer alırken, mecmuada gazelin ilk ve son beyitleri rubai başlığı altında verilmiştir.

- Mâhir *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Cûy bir pâ-yı melâhat mevc-i fitne-cûşdur
Kaddi hâreyle 'aceb seyl-i belâ-yı hûşdur
Çeşm-i gûyâsıyla Mâhir güft-gûdayken gönül
Bilmem ol leb-beste-i nâzım neden hâmûşdur¹⁰ (Rubai/126b)
- Fâ'ik *mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Dil ey veliyy-i ni'am gamla derd-nâk oldu
Şikence-i sitem-i dehr ile helâk oldu (Gazel/2 beyit/127b)
(Koçak 2006: 202)
- Derzi Muhammed *mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Neden dilin gam-ı 'âlemde derd-nâk olmak
Misâl-i sûf görüp mevc-i 'amm helâk olmak (Gazel/2
beyit/127b)
- Derzi Muhammed *mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Eyâ ferîd-i hüner bir ferâce ver yohsa
Diyâr-ı cismimi feryâd ile harâb ederim (Kıt'a/2 beyit/127b)
- Rüşdî *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Kimi kassâm u müderris kimi monlâ oldu
Kimi de himmet-i vâlân ile oldu kâdî (Kıt'a/2 beyit/127b)
(Ekici 2006: 400)
- Muhlis Beg *müstef'ilün müstef'ilün*
Ey dilber-i esmer-likâ
Bir sünbülü gür dânesin
Yâ câme-i şeb-reng ile
Bir zâde-i ruhbânesin (Murabba-i müzdevic/5 bent/138a)
- Seyyid *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Şâh-ı İskender-siyer Hakan-ı rûy-ı bahr u ber
Âb-rûy-ı saltanat hem nâm-ı fahrü'l-enbiyâ (Kıt'a/Tarih/5
beyit/140b)
- Silahşor Râmiz *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Dâver-i Cem-menkabet hakan-ı memdûhü'ş-şiyem
Mustafâ Hân-ı kerem-güster 'adâlet intimâ (Kıt'a/Tarih/6
beyit/140b)

¹⁰ Mecmuada "Rubai" başlığı altında verilen bu manzume rubai vezni ile yazılmamıştır.

- Rûhî Efendi *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Hamdulillâh bir hidîv-i kâm-bahşî 'âlemin
Eyledi yümn-i kudûmü çeşm-i dehri rûşenây (Kıt'a/Tarih/11
beyit/141a)
- Lebîbâ *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Cevher-i nüsha-i kübrâda 'adîmü'l-misâl
Ma'rifetde şeref-efzâ-yı ma'ârif-ikmâl (Gazel/2 beyit/142a)
- İsmail Çavuş *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Kerem bir pîr idi derler idi eyyâm-ı hâtemde
Anın nâmın dahi defn etdiler şimdi bu 'âlemde (Beyit/142b)
- Fasîhî *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
'Arz-ı hâlim budur ey dâver-i 'âlî-himmet
Kıt'a-i na't-ı şerîfe ola lutf ile nazar (Kıt'a/2 beyit/143b)
- Fasîhî *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün*
Vâdî-i muhabbetde o âhûya inanma
Dil-beste olup bâda akarsuya dayanma (Gazel/2 beyit/143b)
- Nâdirî *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Hudâvendâ benim ol şehsüvâr-ı kişver-i dâniş
Ki oldum hayl-i erbâb-ı kemâlin şimdi sâlârı¹¹
(Kaside/5beyit/147b) (Külekçi 1985: 122)
- Nâdirî *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Kapında Nâdirî bî-çâre bir dâ'î-i muhlisdir
Ne var ihsâna olsaydı bahâne fazl u 'irfânı¹² (Kaside/5
beyit/147b) (Külekçi 1985: 169)
- Nâdirî *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Serverâ gâyetde muhtell oldu hâl-i mülk-i rûm
Lutf edip şâh-ı cihâna eyle tafsîlin beyân¹³ (Kaside/9
beyit/147b) (Külekçi 1985: 181)
- Nâdirî *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
Serverâ 'abd-i fakîrindir kapında Nâdirî

¹¹ Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

¹² Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

¹³ Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

Bir nazar kıl kim perîşân hâli bulsun intizâm¹⁴ (Kaside/7 beyit/147b) (Küleççi 1985: 141)

Nâdirî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Niçe bir tasdî' edersin anları ey Nâdirî
Eyle pâ-bend-i sükûtu bend-i yekrân-ı zebân¹⁵ (Kaside/6 beyit/148a) (Küleççi 1985: 207)

Nâdirî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Dâverâ vasfında 'âcizdir zebân-ı Nâdirî
Kilki derlerse n'ola eyler kusûrundan hicâb¹⁶ (Kaside/8 beyit/148a) (Küleççi 1985: 204)

Nâdirî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Serverâ medhinde 'âcizdir zebân-ı Nâdirî
Bahr-ı bî-pâyânı mâhî cümle geşt etmek 'asîr¹⁷ (Kaside/5 beyit/148a) (Küleççi 1985: 202)

Nâdirî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Ol benem kim 'arsa-i fazl içre cevân eylesem
Gerd-i yek-rânım eder kevn ü mekânı 'anberîn¹⁸ (Kaside/7 beyit/148b) (Küleççi 1985:193)

Nâdirî *fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'ilün*
Serverâ emsâlim içre bana hem-tâ var mıdır
Müttefikdir fazl u 'adlimde ser-â-pâ hâss u 'âm (Kaside/13 beyit/148b) (Küleççi 1985:175)

Nâdirî *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Hudâvendâ sen ol ser-defter-i erbâb-ı 'izzetsin
Ki olmuşdur kemâl-i 'adlinin 'âlem senâ-hânı¹⁹ (Kaside/3 beyit/149a) (Küleççi 1985:169)

Nâdirî *mefâ'ilün fe'îlâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Şeh-en-şehâ kuluna eyle merhamet nazarın

¹⁴ Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

¹⁵ Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

¹⁶ Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

¹⁷ Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

¹⁸ Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

¹⁹ Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

İnanma hasma be-hakk-ı Hudâ-yı bî-hem-tâ²⁰ (Kaside/4
beyit/149a) (Külekçi 1985: 144)

Nâdirî *mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*
Sad dâstân menzili (?) mâh-tal'atâ
Ey nûr-bahş-ı çeşm ü çerâğ-ı fütâdegân²¹ (Kaside/13
beyit/149a) (Külekçi 1985: 187)

Nâdirî *mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün*
Tutdu cihânı neşve-i fazlım egerçi kim
Kaldım ayakda bezm-i mezelletde mey-misâl²² (Kaside/6
beyit/149b) (Külekçi 1985:114)

Nâdirî *fe'ûlün fe'ûlün fe'ûlün fe'ûlün*
Felek-rütbe şâhâ kevâkib sipâhâ
Elâ ey tirâzende-i taht u efser²³ (Kaside/11 beyit/149b) (Külekçi
1985:119)

Mâhir *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Gel e ey hâme-i müşgîn-erkâm
Muzmer-i bâli medet kıl i'lâm (Mesnevi/41 beyit/149b)

Bâkî (Beg) *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*
Dil-i hâl-i diger-gûnu kerem kıl Bâkiyâ söyle
Bugünkü günde nevbet başının 'avfina muhtâcım (Beyit/150a)

Reşîd *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün*
Nedir ol bağı yufka nâzik-endâm
Gıdâsı olsa lâyık mağz-ı bâdâm (Gazel/Lügaz/7 beyit/165b)

Rahmî *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün*
Ol nedir kim bir 'acâyib resmi var
Şerha şerha beste beste cismi var (Gazel/Lügaz/6 beyit/165b)

Neş'et *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
Bezm-i Câmî'de mey-i 'aşkın olup cür'a-keşi
Olmuşam mest-i muhabbet akıdıp kanlı yaşı
Ururam na'ra-i mestâne hemân subh u 'aşî

²⁰ Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

²¹ Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

²² Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

²³ Mecmuaya kasidenin dua beyitleri alınmıştır.

“Lî-habîbün ‘Arabîyyün medeniyyün Kureşî
Çü büved derd-i gameş mâye-i şâdî vü hoşî” (Tahmis/7
bent/172b) (Oğraş 1991: 161)

Mecmuada şiiri bulunan şairlerin adları/mahlaslarını alfabetik olarak şöyle sıralayabiliriz (Rakamlar şairin manzume sayısını göstermektedir.): Abdî (2), Adnî, Âgâh, Âgehî, Ahmed Hân-ı Sâlis (Visâlî), Ahmed Hân-ı Evvel (Bahtî), Âşık Ömer, Azîz Efendi, Azmî, Azmî-zâde, Bâkî, Bâkî (Beg), Behişti, Behişti (Derviş) (7), Dâniş (6), Derzi Muhammed (2), Dürrî, Edîb, Fâik, Fakîrî, Fasîhî (2), Felâhî (4), Fevzî, Feyzî, Garâmî, Hâkî, Hâşimî, Hatemî Kefevî, Hatmî, Hayâlî (2), Haylî, Hayretî, Himmet-zâde, İlmî (2), İsmail Çavuş, İzârî, İzzet Paşa (2), İzzetî (2), Lâ (?) (4), Lebîbâ, Mâhir (21), Mahmud Hân (Sebkatî), Medhî (2), Mengli Girây, Mesîhî, Meşâmî, Mısrî (Niyâzî), Muhammed Sıdkî, Muhiddin Fenârî, Muhlis Beg (6), Murâd Hân-ı Sâlis, Nâ’îlî (2), Nâbî (6), Nâdirî (Ganî-zâde) (18), Nâfiz, Nahîfî, Nâzım, Necâtî (2), Neş’et, Neşâtî (2), Nigârî, Nûrî, Râgıb Paşa (8), Rahmî (4), Râmî Paşa, Râmiz (Silahşor), Râsih (3), Reşîd, Revânî, Rif’at Beg, Rûhî (Bağdatlı), Rûhî Efendi, Rüşdî, Sa’îdâ, Sâbit (2), Safâyî, Sâkîb (Kâtib-zâde) (4), Salâhî (3), Selîm Hân (II. Selîm), Selmân, Seyyid, Seyyid Sabrî, Sultan Bâyezîd, Sultan Selîm, Sûzî, Süleyman Beg, Süleyman Hân (Muhîbbî), Sülûkî, Şem’î (2), Vâlîhî, Vehbî, Yahyâ (4), Yûnus (Âşık), Zâtî (2).

Mecmuada kayıtlı şiirlerin nazım şekilleri/birimi ve sayıları şu şekildedir:

Nazım Şekli/Birimi	Manzume Sayısı
Beyit	49
Gazel	85
Kaside	19
Kıt’a	14
Mesnevi	6
Murabba-ı mütekerrir	2
Murabba-ı müzdevic	7
Müseddes-i mütekerrir	1
Tazmin	1
Rubai	5
Tahmis	1
Terkîb-bent	3
Toplam	193

Mecmuadaki manzumelerde kullanılan vezinler ve sayıları çoktan aza doğru aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

Vezin	Manzume Sayısı
fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	48
mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	44
mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün	23
fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	19
mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	13
mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	13
mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün	12
fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	7
müstef'ilün müstef'ilün	4
mefâ'ilün mefâ'ilün	3
fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	2
fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	1
fe'ûlün fe'ûlün fe'ûlün fe'ûlün	1
müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	1
mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûl/mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'	1
mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilün fa'/mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûl	1
Toplam	193

Mecmua, nazire mecmuası olmasa da nazire şiir ve beyitleri de içermektedir. Mecmuanın 18. yüzyılda derlendiği göz önüne alındığında zemin şiir konusunda kesin bir şey söylemenin güçlüğü ortadadır. Bundan dolayı gazelden başka murabba ve beyitlere de yazılan nazireler, mecmuadaki yazılış sırası gözetilerek aşağıdaki tablo oluşturulmuştur:

Yk. Nu.	Kafiye/Redif	Şairler	Nazım Şekli/Birimi
49b-50a	-ûrdan gayrı	Râgıb Paşa, Felâhî, Yâver	Gazel
55a	-â mısın	Muhlis Beg, Yâver	Gazel
55b	-âl etmez de n'ışlersin	Muhlis Beg, Yâver	Gazel
56a	-ersin efendim	Edîb, Hatemî Kefevî	Gazel
56b-58a	-âyız	Mengli Girây, Dervîş Behiştî, Yâver, Muhlis Beg, Râgıb Paşa (2), Felâhî (2), Fevzî, Hatemî	Gazel
59b-60a	-em degil	Mâhir, Yâver (2)	Gazel

61b	-ânesin	Muhlis Beg, Yâver, Vehbî Efendi	Murabba
62a	Kimindir bu ‘aceb kimdir	‘Azmî Efendi, Yâver, Dâniş Ağa	Murabba
64b	-îş etdi	Râgıb Paşa, Yâver	Gazel
65a	-erin yok mudur senin	Râgıb Paşa, Hâkî Efendi	Gazel
74b	-âr olduğun gördük	Rif’at Beg, Yâver	Gazel
79b	- var	Necâtî, Revânî, (Prizrenli) Şem’î, Fakîrî, Mesîhî, Sûzî, Salâhî, Yâver	Beyit
80a	-a kalmışdır	Vâlihî, Salâhî, Behiştî (Dervîş) (2), Mâhir, Yâver	Beyit
80b	-en gibi	Lâ, Muhiddin Fenârî, Yâver	Beyit
81b	-azdan	‘Îzârî, Âgehî, (Bağdatlı) Rûhî, Bâkî, Safâyî, Rahmî, Himmet-zâde, Felâhî, Lâ (2), Zâtî, Necâtî, ‘Adnî, Nigârî, Garâmî, Nâzım, Yâver	Beyit
82a	-âmı	‘Azmî-zâde, Nâ’îlî, Feyzî, Neşâtî, Lâ, Behiştî (Dervîş) (2), Yâver	Beyit
85b	-eb olmaz	Sultan Bâyezîd, Sultan Selîm, Şem’î	Beyit

SONUÇ

Edebiyat tarihimizin tam olarak yazılabilmesi için vazgeçilmez kaynaklardan olan mecmualardan Milli Kütüphane’de bulunan 1793 numaralı mecmuayı çeşitli yönleriyle tanıtmaya çalıştık.

Seçme şiirleri, nazire eserleri ve mensur metinleri bünyesinde taşıyan yapıyla karışık mecmualar sınıfına dâhil edilebilecek olan mecmua zengin malzeme ihtiva etmektedir.

Büyük bir kısmı Yusuf Paşazade İbrahim Yâver tarafından derlenen mecmua, 94 şairin 193 manzumesini ve biyografik kaynaklarda adından söz edilmeyen derleyicinin kendi şiirlerini içermiştir.

Bazı şairlerin divanlarında bulunmayan manzumelerine ve bazı şairlerin adları ile şiirlerine ilk defa bu mecmuada rastlanmıştır.

Mecmua, dinî muhtevalı metinler, nazire şiirler, tarihler, rubailer ve beyitlerle önceden tasarlanmış bir antoloji görüntüsü sergilemiştir.

Mecmuada yer alan şiirler kendi bölümleri içinde bir uyum sağlamış ve şiirlerlerarası ilişki bütünlük korunmuştur.

Bir şair tarafından derlenen bu şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına büyük katkı sağlayacak niteliktedir.

KAYNAKLAR

- AK, Coşkun (1987), *Muhibbî Divanı*, Ankara.
- AK, Coşkun (2001), *Bağdatlı Rûhî Divanı Karşılaştırmalı Metin*, C. 2, Bursa.
- AKPINAR, Şerife (2006), *Âgâh Divanı ve İncelenmesi*, Doktora Tezi, Konya: Selçuk Ü. SBE.
- AKSOYAK, İ. Hakkı (1999), “Müşterek Şiir Söyleme Geleneği”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 8, Niğde: 239-254
- AVŞAR, Ziya, *Revânî Divanı*, e-kitap: www.kulturturizm.gov.tr
- AYDEMİR, Yaşar (2000), *Behiştî Divanı*, Ankara.
- AYDEMİR, Yaşar (2007), “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3 Summer: 122-137
- AYDEMİR, Yaşar- SAĞLAM, Nesrin (2012), “Mecmualar Aynasında Nâbî”, *Şair Nâbî*, Editör: Ali Fuat Bilkan, Ankara.
- AYNUR, Hatice ve öte. (2012), “Kaynakça”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul.
- AYPAY, A. İrfan (1992), *Nahif Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, Selçuk Üniv. SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- BİLKAN, Ali Fuat (1997), *Nâbî Divanı*, C.1-2, İstanbul.
- BİRGÖREN, Hamdi (2004), *Dâniş Divanı İnceleme-Metin*, Gazi Üniv. SBE. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- CENGİZ, Halil Erdoğan (1986), “Divan Şiirinde Musammatlar”, *Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, S. 415-416-417 (Temmuz-Ağustos-Eylül), Ankara.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmed-M. Ali Tanyeri (1981), *Hayretî Divanı*, İstanbul.
- DEMİR, Hiclâl (2008), *Lâzîkî-zâde Feyzullah Nâfiz ve Divanı (İnceleme-Metin-Özel Adlar Dizini)*, Hacettepe Üniv. SBE. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- EKİCİ, Hatice (2006), *Sahhâf Rüşdî ve Divanının Tenkitli Metni*, Balıkesir Üniv. SBE. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.
- ERDOĞAN, Kenan (1998), *Niyazî-i Mısrî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı*, Ankara.
- ERDOĞAN, Kenan (2004), “Ateş Pahası Deyimi ve Sıradışı Bir Şair, Garami Üzerine”, *Milli Folklor*, S.64: 98-123
- GIYNAŞ, Kamil Ali (2011), “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 25, Konya.

GÖKYAY, Orhan Şaik (1993), “Cönk”, *TDVİA*, C. 8, İstanbul.

GÜRBÜZ, Mehmet (2012), “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Haz. Hatice Aynur ve öte., İstanbul.

HORATA, Osman (2009), *Has Bahçede Hazan Vakti XVIII. Yüzyıl: Son Klasik Dönem Türk Edebiyatı*, Ankara.

İPEKTEN, Halûk (1990), *Nâ'îlî Divanı*, İstanbul.

KAPLAN, Mahmut (1996), *Neşâtî Divanı*, İzmir.

KARACAN, Turgut (1991), *Bosnalı Alaeddin Sâbit Divan*, Sivas.

KARASOY, Yakup- YAVUZ, Orhan (2010), *Âşık Ömer Divanı*, Konya.

KARAVELİOĞLU, Murat Ali, *On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Prizrenli Şem'î'nin Divanının Edisyon Kritiği ve İncelenmesi*, e-kitap: www.kulturturizm.gov.tr

KESİK, Beyhan (2012), “Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler”, *Adıyaman Ün. SBE Dergisi*, Yıl 5, Sayı 9, Haziran, Adıyaman.

KILIÇ, Atabey (2012), “Mecmûa Tasnifine Dair *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Haz. Hatice Aynur ve öte., İstanbul.

KIRBIYIK, Mehmet (?), *Kâtib-zâde Sâkıb Divanı*, e-kitap: www.kulturturizm.gov.tr

KIRKILIC, Ahmet (1985), *Sultân Üçüncü Murâd (Murâdî) Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*, Atatürk Ün. Fen Edb. Fak., Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.

KOÇAK, Fatma (2006), *Fâik Mahmud ve Divanı*, Gazi Ün. SBE. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

KONCU, Hanife- ÇAKIR, Müjgân (2012), “Şairleri Yetiştiren Bir Kaynak Olarak Mecmua”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Haz. Hatice Aynur ve öte., İstanbul.

KÖKSAL, Fatih (2006), *Sana Benzer Güzel Olmaz Divan Şiirinde Nazire*, Ankara.

KÖKSAL, Fatih (2012), “Şiir Mecmularının Önemi ve ‘Mecmuların Sistematik Tasnifi Projesi’ (MESTAP)”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Haz. Hatice Aynur ve öte., İstanbul.

KURNAZ, Cemal (2007), *Osmanlı Şair Okulu*, Ankara.

KURNAZ, Cemal- ÇELTİK, Halil (2010), *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, Ankara.

KURNAZ, Cemal- AYDEMİR, Yaşar (2013), “Mecmualara Sorulması gereken Sorular”, *Turkish Studies - International Periodical For The*

Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1, Winter 2013, p. 51-64, Ankara-Turkey.

KUT, Günay (1986), “Mecmualar”, *Dergâh Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 6, İstanbul.

KÜÇÜK, Sabahattin (1994), *Bâkî Divanı*, Ankara.

KÜLEKÇİ, Numan (1985), *Ganî-zâde Nâdirî Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserler: Divanı ve Şeh-nâmesi'nin Tenkitli Metni*, Atatürk Üniv. Fen Edb. Fak., Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.

LEVEND, Agâh Sırrı (1988), *Türk Edebiyatı Tarihi Giriş*, C.1, Ankara. *Mecmua-i Eş'âr*, Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 1793, Ankara.

OĞRAŞ, Rıza (1991), *Hoca Neş'et Divanı (İnceleme ve Tenkitli Metin)*, İstanbul Üniv. SBE. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ŞENÖDEYİCİ, Özer (2012), “Nâilî'nin Bilinmeyen Şiirleri ve Onlar Hakkında Bazı Mülâhazalar”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 7/1 Winter 2012, p.1925-1939, Turkey.

TANYILDIZ, Ahmet (2012), “Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 5, S. 21, Bahar.

TARLAN, Ali Nihad (1992), *Hayâlî Divanı*, Ankara.

TARLAN, Ali Nihat (1997), *Necati Beg Divanı*, İstanbul.

TATCI, Mustafa (1997), *Yunus Emre Divanı IV*, İstanbul.

UZUN, Mustafa (2003), “Mecmua”, *TDVİA*, C. 28, Ankara.

YORULMAZ, Hüseyin (1998), *Koca Ragıp Paşa*, Ankara.

YÖNTEM, Ali Canip (1996), “Edebiyat Tedkiklerinde Mecmuaların Rolü”, *Prof. Ali Canip Yöntem'in Eski Türk Edebiyatı Üzerine Makaleleri*, Haz. Ahmet Sevgi-Mustafa Özcan, İstanbul.